

DITADURA DE PRIMO DE RIVERA II

En 1913 xorde un movemento político arredor da figura de Antonio Maura, denominado Maurismo, que preconizaba a ruptura do marxismo. Un mozo enrolado nas súas filas sobresaía como orador e invitaba á axitación popular, era José Calvo Sotelo. Con raíces ourensás, en 1917 é promovido polo líder provincial dos mauristas como representante de Ourense. Comeza unha brillante carreira política. En 1919 acada acta de deputado. Á súa estela acoden antigos liberais do grupo de Vicente Pérez, moitas sociedades agrarias, tradicionalistas e socialcatólicos. Calvo Sotelo ten un prestixio inigualado na política galega. Ao producirse o Golpe de Estado de 1923, decide colaborar coa Ditadura. O nomeamento como Director Xeral da Administración é ben acollido mesmo polas Irmandades da Fala, coas que mantiña boa sintonía, especialmente con Losada Diéguez e Vicente Risco, a quen seducía a idea de Calvo Sotelo da creación dunha mancomunidade galega, como forma inicial dunha autonomía rexional e recoñecemento da personalidade galega, o que supuña a desaparición das Deputacións.

Calvo Sotelo é a persoa forte da Ditadura. Afíns ao calvosotelismo toman a representación das institucións ourensás, do mesmo modo que coloca, por toda a xeografía peninsular en altos cargos da administración central, gobernos civís ou empresas públicas a moitos ourensás e galegos.

Uns meses despois, en marzo de 1924, apróbase a súa grande obra, o Estatuto Municipal. Foi un intento de democratización e modernización da vida local. Funcionariza ao persoal administrativo, permite aos concellos organizar e xestionar servizos públicos e prevé que parte da corporación poida ser elixido por voto.

O Estatuto recoñece o dereito ao voto para as mulleres. Coa condición de ser maiores de 23 anos, non suxeitas a «patria potestade, autoridade marital ou tutela» e estivo vixente por un breve período. O artigo 84.43 sinalaba como elixibles ás mulleres cabeza de familia. Aínda que non chegaron a celebrarse as eleccións municipais programadas, a renovación de corporacións municipais por designación permitiu acceder á vida política ás primeiras mulleres. María de la Torre Hacha por Vilamarín ou Blanca Calvo Moraza e María Amor Roland por Ourense en 1925, son designadas concelleiras grazas a este avance.

Permitía o Estatuto a fusión ou segregación de concellos. Baixo esta norma, no ano 1926 fusionáronse os concellos de Vilameá e Freás de Eirás, constituíndo o novo concello de Ramirás. En 1927, o concello de Vilanova dos Infantes intégrase no de Celanova e o de Moreiras no de Xinzo de Limia. No mesmo ano a parroquia de Regodeigón segrégase do Concello de Beade e intégrase no de Ribadavia.

A reforma administrativa continuou co Estatuto Provincial de 1925. Este plan abría a posibilidade do Rexionalismo. Calvo Sotelo neste momento xa non o defendía coa mesma intensidade e Primo de Rivera opúñase claramente, o que fixo que non pasase do Provincialismo e a conseguinte decepción dos galeguistas.

Antes de ser nomeado como Ministro de Facenda creou o Banco de Crédito Local, que permitiu, no caso da cidade de Ourense distintas vilas a execución de importantes proxectos de obras.

Como ministro, entre outras reformas, creou o Monopolio de petróleos, coa compañía Campsa á fronte da cal colocou ao ourensán Arturo Salgado Biempica.

Unha grave crise monetaria faría dimitir a Calvo Sotelo o 20 de xaneiro de 1930. Unha semana despois faríao Primo de Rivera e caía a Ditadura.

